

تبیین اندیشه‌های حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پیرامون نفوذ

علی فرهادی^۱؛ علی عزیززاده^۲؛ ابراهیم برزگر^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۲/۱۰

چکیده

حفظ استقلال کشور در هم‌همی زمینه‌ها و جلوگیری از نفوذ و رخنه‌ی دشمنان، جزو اصول تغییرناپذیر انقلاب است، مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در فرمایشات خود، ضرورت و اهمیت توجه به تهاجم فرهنگی، شیخون فرهنگی، ناتوی فرهنگی و تهدیدات نرم را بارها به سیاست‌مداران کشور گوشزد نموده‌اند. از این رو، پژوهش حاضر با هدف تبیین فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نفوذ به رشته تحریر درآمده است. این پژوهش از نوع کاربردی بوده و با روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. داده‌های لازم با استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای جمع‌آوری و با استفاده از تکنیک تحلیل محتوای کیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. جامعه آماری پژوهش، فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) که با روش سرشماری، کلیه بیانات، بررسی و تحلیل گردیدند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که دشمن پس از تلاش‌های فراوان و متعدد و انتخاب راهبردهای متنوع (جنگ، تهدید، تحریم و ...) به منظور ضربه‌زدن به نظام و براندازی جمهوری اسلامی و ناکام ماندن، در نهایت تلاش می‌نماید راهبرد استفاده از ابزارهای قدرت نرم (نفوذ) را در کنار سایر ابزارهای قدرت سخت و نیمه‌سخت انتخاب و از این طریق به دنبال تحقق اهداف خود می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، قدرت نرم، تهدید نرم، نفوذ، دشمن.

۱- دانش‌آموخته دکتری مدیریت دولتی

۲- دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبایی و نویسنده مسئول (رایانامه: a_azad46@yahoo.com)

۳- عضو هیات علمی دانشگاه علامه طباطبایی

مقدمه

نفوذ به معنی کنش یا قدرتی است که یک نتیجه‌ای را بدون اعمال آشکار زور یا بدون اعمال مستقیم فرمان، تولید می‌کند و اصطلاحاً عبارت از اعمالی است که مستقیم یا غیرمستقیم باعث تغییر در رفتار یا نظرات دیگران می‌شود (الوانی، ۱۳۸۶: ۱۴۲)؛ لذا نفوذ پاسخ رفتاری نسبت به اعمال قدرت و یا به عبارت دیگر، نتیجه‌ای است که از طریق به‌کارگیری قدرت حاصل می‌شود (رضاییان، ۱۳۸۶: ۷).

بحران نفوذ از مفاهیم اساسی و کلیدی است و تمامی دولت‌ها هر یک به شیوه‌ای با آن مواجه می‌شوند و ناچارند آن را در نظر بگیرند؛ زیرا به تمامی تصمیمات نهادی و غیرنهادی آن‌ها تأثیر می‌گذارد. به‌ویژه در عصر جهانی شدن که به واسطه ژله‌ای شدن مسائل، بحران‌ها شدت بیشتری دارند و بحران نفوذ تهدیدی بالقوه برای یک نظام است که تحت فشار زمانی و شرایط کاملاً نامطمئن، اتخاذ تصمیمات حیاتی را ضروری می‌سازد (آب‌نیک، ۱۳۹۳: ۳۹).

جمهوری اسلامی ایران نیز به دلیل ارائه مدل جدیدی از حکومت که برآمده از یک تحول اساسی به نام انقلاب اسلامی است و همچنین دارا بودن منابع عظیم طبیعی (نفت، گاز، معادن و ...) و موقعیت خاص ژئوپولیتیک در منطقه و جهان و داشتن ماهیت ضداستکباری و حمایت از مستضعفین جهان و حفظ سیاست استقلال‌خواهی خود، به‌طور طبیعی در معرض تهدید قرار دارد و قدرت‌های استکباری و در رأس آن‌ها آمریکا همواره چشم طمع بر کشور ما داشته و خواهند داشت (طاهری، ۱۳۹۵: ۱۱۰).

از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی، آمریکا با تمام توان و ظرفیت خود و به روش‌های مختلف سخت و نیمه‌سخت از جمله تلاش برای انحلال ارتش، ترور شخصیت‌های ممتاز و تأثیرگذار در انقلاب و حمایت از گروه‌های منافق، ماجرای طبس، تشویق و حمایت از صدام در جنگ علیه ایران، تحریم‌های اقتصادی و ... به فکر براندازی و ساقط کردن نظام جمهوری اسلامی بوده است؛ اما ناکارآمدی و عدم موفقیت در حوزه سخت‌افزاری و تخریب‌محوری موجب شده که دشمن راهبرد خود را در مقابل نظام جمهوری اسلامی و ملت ایران تغییر دهد و پروژه نفوذ را با رویکرد تأثیرمحوری درپیش بگیرد.

پس از اشغال افغانستان و عراق و عدم موفقیت کامل در کنترل این کشورها و به دنبال آن منطقه، سیاست آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران نیز از یک‌جانبه‌گرایی و راهبرد جنگ پیش‌دستانه، به استراتژی قدیمی دوران جنگ سرد، یعنی سیاست نفوذ و سدنفوذ در سال‌های اخیر تغییر یافته

است (غریاق‌زرنندی، ۱۳۸۷: ۹۰) و اکنون با تغییر و تحولاتی که در عرصه سیاسی (مذاکرات) و تحولات منطقه‌ای به‌وجود آمده، امریکا تلاش دارد از سیاست نفوذ به‌عنوان یکی از ابزارهای قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران استفاده و از این طریق اهداف خود را پیگیری نماید. ایالات متحده این سیاست را با استفاده از تجارب دوران جنگ سرد بر علیه اتحاد جماهیر شوروی به‌کار بسته و بر این باور است که به پیروزی رسیده است؛ بنابراین در مورد جمهوری اسلامی ایران نیز استفاده نماید. این کشور، پس از هزینه‌های زیاد در عراق به‌منظور حفظ نفوذ، بر این باور رسیده است که امکان تغییر رژیم و تهاجم نظامی (استفاده از ابزارهای سخت) برای جمهوری اسلامی ایران وجود ندارد، لذا سعی می‌کند رفتار ایران را با مجموعه اقداماتی از جمله نفوذ، تغییر دهد (غریاق‌زرنندی، ۱۳۸۷: ۹۰).

راهبرد اساسی غرب و به‌ویژه امریکا در این راستا، از طریق به‌دست گرفتن جریان‌ها و مجاری فکری کنشگران می‌باشد؛ بنابراین مراکز جریان‌ساز بر روی نهادهای اجتماعی تمرکز نموده که با قانون و ادبیات عمومی کشور منافات و تقابل نداشته اما در جغرافیای هدف به مقصود برسند (رجبی‌ابهری، ۱۳۹۳: ۲۳).

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) این تغییر راهبردی غرب و بالأخص امریکا را رصد و در سخنرانی‌های خود بارها در این مورد تذکرات و رهنمودهای لازم را به‌عنوان راهبر عالی نظام جمهوری اسلامی ایران ارائه نمودند. تحلیل محتوای کمی فرمایشات مقام رهبری، حاکی از آن است که ایشان در شش ماهه اول سال ۱۳۹۴ حدود هفتاد بار واژه نفوذ را تکرار نموده‌اند که در مقایسه با فرمایشات ایشان در سال‌های گذشته (که به‌طور میانگین دو بار بوده) به‌هیچ‌عنوان قابل قیاس نیست و نشان از ضرورت جدی توجه به این موضوع دارد و هشدارهای متعدد معظم‌له، گواه عمق نگرانی ایشان از این مسئله و نزدیک بودن خطر می‌باشد و این هشدارها بایستی توسط همه سازمان‌ها، بالأخص در سازمان‌های نظامی جدی گرفته‌شده و از هم‌اکنون راه‌های نفوذ دشمن پیش‌بینی و آمادگی‌های لازم برای مقابله با آن‌ها به‌عمل آید، زیرا عدم‌توجه به سناریوهای نفوذ دشمن موجب از دست‌رفتن مؤلفه‌های قدرت‌ساز خواهد شد و ناخواسته به تحقق اهداف استعماری آمریکا و هم‌پیمانانش کمک خواهد نمود.

موفقیت دشمن در این حوزه به‌معنای این است که دشمن به‌راحتی می‌تواند در همه جای کشور نفوذ نماید. هدف اصلی در این مدل، تلاش برای دگرگونی و تغییر ارزش‌ها، باورها، اصول، هنجارها، سبک زندگی و... جامعه است. معمولاً ارزش‌ها و باورهایی مورد نفوذ قرار می‌گیرد که

در آن جامعه نقش اساسی دارند و بقای جامعه بر آن‌ها استوار است، که این نوع نفوذ در سازمان‌های نظامی مستقیماً ویژگی‌های منحصربه‌فرد منابع انسانی این سازمان‌ها را نشان می‌دهد؛ بنابراین ماهیت نفوذ نیز دست‌خوش تغییراتی است که همگام با انقلاب در مسائل نظامی، دوره‌ی انتقالی را به‌سوی مفاهیم نظری جدید طی می‌کند و دارای الگوهای پیچیده و متنوع‌تری می‌شود (قدمی، ۱۳۹۶: ۱۵۴). بنابراین بی‌توجهی به موضوع نفوذ، مخاطرات امنیتی گسترده‌ای را برای کشور به دنبال خواهد داشت و مسئولین نظام را دچار غافلگیری راهبردی نموده و در نهایت باعث براندازی نظام می‌گردد. همچنین با عنایت به موقعیت و جایگاه حساس و راهبردی جمهوری اسلامی ایران در جهان و منطقه و جهان و همچنین صف‌آرایی همه‌جانبه دشمن در عرصه‌های گوناگون، تکیه بر قدرت درونی نظام و افزایش مهارت‌ها و توانایی‌ها داخلی در مقابل پروژه نفوذ رسمی دشمن امری مهم و ضروری به‌نظر می‌رسد.

با عنایت به موارد فوق، پژوهش حاضر با هدف اصلی تبیین بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نفوذ به رشته تحریر درآمده است و درصدد پاسخ به این سوال اصلی که "ضرورت پرداختن و توجه به موضوع نفوذ دشمن در اندیشه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) چیست؟" و سوال‌های فرعی ذیل می‌باشد:

- پیامدهای نفوذ از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟
- انواع نفوذ در فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟
- راهبردهای نفوذ دشمن بر مبنای دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟
- عوامل موفقیت پروژه نفوذ دشمن از نظر حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟
- راه‌های مقابله با نفوذ دشمن از نظر حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه‌شناسی پژوهش

تهدید

تهدید عنصر یا وضعیتی است که ارزش‌های حیاتی سه‌گانه (تمامیت ارضی، ایده و الگوهای رفتاری و حاکمیت سیاسی) را به خطر می‌اندازد (عقیلی و مصطفوی، ۱۳۹۲: ۲۶) و دارای انواع سخت، نیمه‌سخت، نرم و مرکب می‌باشد.

تهدید نرم

تهدید نرم مجموعه اقداماتی است که باعث دگرگونی هویت فرهنگی و الگوهای رفتاری موردقبول یک نظام سیاسی می‌شود. با این نگرش، تمامی تحولاتی که موجب شود اهداف و

ارزش‌های حیاتی یک نظام سیاسی به خطر افتد یا باعث ایجاد دگرگونی اساسی در عوامل تعیین‌کننده‌ی هویت ملی و دینی یک کشور شود، تهدید نرم به‌شمار می‌رود. در تهدید نرم، بدون منازعه و لشکرکشی فیزیکی، کشور مهاجم اراده خود را بر یک ملت تحمیل و آن را در ابعاد گوناگون و به روش‌های نرم‌افزارانه اشغال می‌کند (اسماعیلی، ۱۳۸۹: ۱۲).

نفوذ

نفوذ در لغت به معنی کنش یا قدرتی است که یک نتیجه‌ای را بدون اعمال آشکار زور یا بدون اعمال مستقیم فرمان، تولید می‌کند و اصطلاحاً عبارت از اعمالی است که مستقیم یا غیرمستقیم باعث تغییر در رفتار یا نظرات دیگران می‌شود (الوانی، ۱۳۸۶: ۱۴۲). نفوذ در اصطلاحات اجتماعی و سیاسی نزدیک به مفهوم لغوی آن یعنی رخنه و نفوذ در افکار و عقاید و تأثیرگذاری برای ایجاد تغییر در جهت اهداف نفوذکننده است.

نفوذ نرم

نفوذ نرم به عکس نفوذ سخت و نیمه‌سخت، مستقیماً به افراد یا سیستم‌های سیاسی حتی اقتصادی و فرهنگی نمی‌پردازد، بلکه با استفاده از آموزه‌های جنگ نرم، اختلال در دستگاه محاسباتی مسئولان و خالی کردن کشور از عناصر قدرت از دو طریق استحاله یا بمباران اطلاعاتی، دنبال می‌کند. در این نوع از نفوذ که به صورت جریانی، اجتماعی، عملیاتی و راهبردی است، عوامل نفوذی اصولاً جزء خودی محسوب می‌شوند و قابل تفکیک نیستند (همان: ۱۴۶).

وجه اشتراک نفوذ و تهدید در این است که تهدید به منظور "تحت اراده" و "کنترل درآوردن" حریف اعمال می‌شود که نفوذ هم نهایتاً همین معنا را دنبال می‌کند. بنابراین در تعریف نفوذ و تهدید یک وجه اشتراک عمده یعنی "تحت اراده و کنترل درآوردن" مشاهده می‌شود، با این تفاوت که در نفوذ این هدف با روش دیگری دنبال می‌شود.

راهبردهای نفوذ آمریکا در جمهوری اسلامی ایران

تهدیدات آمریکا در دو نوع «سخت» و «نرم» علیه جمهوری اسلامی ایران همواره وجود داشته است، ولی محاسبات راهبردی آمریکا در منطقه به‌طورجدی دستخوش تغییر شده و به همین دلیل به نظر می‌رسد آمریکا در حال تعدیل شیوه‌ها و راهبردهای اعمال قدرت بازدارندگی خود در این منطقه می‌باشد و در حال حاضر تهدیدات نرم شامل: جریان‌سازی داخلی و فعال کردن چالش‌های قومی با هدف ایجاد موازنه و وحشت علیه جمهوری اسلامی ایران، جنگ رسانه‌ای، بی‌ثبات‌سازی داخلی و ایجاد شکاف در جبهه مقاومت در حال اجرا می‌باشد (مؤمن‌زاده، ۱۳۹۲: ۱۵۴).

ایالات متحده آمریکا در گزینه تهدید نظامی علیه جمهوری اسلامی ایران با یک تناقض مواجه است: از یک طرف تمایل دارد با جدی نشان دادن گزینه نظامی، محاسبات راهبردی رهبران ایران را دچار تغییر کند. از طرف دیگر، گزینه نظامی را خلاف اهداف راهبردی خود می‌داند؛ چراکه این گزینه، اجماع ملی در داخل ایران را به شدت تقویت می‌کند (مؤمن‌زاده، ۱۳۹۲: ۱۷۷). از سوی دیگر استراتژی آمریکا در قرن ۲۱ بر اساس اقدامات پیش‌دستانه و پیشگیرانه تنظیم و تدوین شده است که شامل مهار و محدودسازی قدرت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد (افضلی و کیانی، ۱۳۹۲: ۱۲۱). «رکس تیلرسون»، از مقامات آمریکا در نشست استماع سنا اذعان کرده، «سیاست ما در قبال ایران مقابله با این هژمونی، مهار توانایی آن‌ها برای ساخت سلاح‌های هسته‌ای و اقدام برای حمایت از آن عناصری در داخل ایران، به‌نحوی است که به تغییر صلح‌آمیز آن نظام سیاسی منجر شود. همان‌طور که می‌دانیم چنین عناصری در داخل ایران هستند» (کیهان، ۱۳۹۶/۰۳/۲۳ کد خبر ۱۰۶۵۳۰).

بنابراین به‌نظر می‌رسد دشمنان بعد از ناکامی در مواجهه سخت با انقلاب اسلامی، استراتژی‌های خود را تعدیل و به‌نوعی جهت‌گیری‌های متفاوتی در پیش گرفته و به سمت تقویت برنامه‌های مرتبط با نفوذ متمایل شده است. وضعیت کنونی جهان اسلام نیز نشان‌دهنده کاربردی بودن پدیده نفوذ برای مداخله و دست‌کاری سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در جهان اسلام است (کریمی، ۱۳۹۵: ۵۳).

سناریوهای تهدید غیرنظامی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران شامل: تغییر رفتار به‌منظور تسلیم‌سازی و عملیات روانی می‌باشد که هدف نخست این سناریوها، ایجاد تغییر رفتار در ایران می‌باشد که در این راستا چند دسته اقدامات انجام خواهد داد:

الف) در حوزه اقتصادی با تحریم‌های یک و چندجانبه به دنبال ایجاد تغییر در دیدگاه مردم و مسئولین خواهد بود.

ب) در بعد سیاسی - امنیتی به دنبال ایجاد شکاف درون حاکمیت، تلاش برای نفوذ در جامعه مدنی ایران و نزدیک شدن به جریان‌های معاند نظام برخواهد آمد و با کمک رسانه‌ها و انجام عملیات روانی، به دنبال متزلزل کردن روحیه ملی و تضعیف باورهای ملت خواهد بود (همان: ۱۶۳-۱۶۴).

پروژه نفوذ آمریکا را می‌توان دارای سه لایه دانست: اول بُعد آشکارا با زمان‌بندی کوتاه‌مدت، دوم بُعد نیمه‌پنهان با زمان‌بندی میان‌مدت، سوم بُعد سری با زمان‌بندی بلندمدت.

راهبرد کوتاه‌مدت و آشکارا در سیاست نفوذ آمریکایی، «تغییر معادله قدرت در ایران» است. آمریکایی‌ها در بعد آشکارا با زمان‌بندی کوتاه‌مدت به‌صورت واضح خواهان تغییر معادلات قدرت در داخل جمهوری اسلامی ایران با حمایت از عناصر تجدیدنظرطلب داخلی برای اهرم کردن نتیجه برجام برای انتخابات هستند.

راهبرد میان‌مدت و نیمه‌پنهان در سیاست آمریکایی نفوذ، «برهم زدن معماری سیاست خارجی ایران در منطقه» و «مسخ هویت خارجی ایران» است. آمریکایی‌ها در طراحی میان‌مدت و نیمه‌پنهان خود قصد برهم زدن معماری سیاست خارجی ایران در منطقه و تغییر جهت پیکان سیاست خارجی ایران را دارند. این سیاست از طریق تغییر دشمن صورت می‌گیرد. تغییر جهت اولویت دشمنی با رژیم صهیونیستی به سمت تروریست‌های تکفیری و اعراب، تمرکز تاکتیکی بر دشمنی با کشورهای نظیر فرانسه به‌جای دشمنی با آمریکا، تلقی کردن روسیه و چین در همین راستا صورت می‌گیرد.

راهبرد پنهان و بلندمدت سیاست نفوذ آمریکایی، براندازی نظام است. برخلاف تصور، هیچ‌گاه راهبرد براندازی از سوی آمریکا کنار گذاشته نشده است. در خاطرات کلینتون که اخیراً منتشر شده است تصریح شده است که آمریکا پس از حوادث ۱۳۸۸، پنج هزار نفر را در ایران سازمان‌دهی دوباره کرده است. راهبرد تغییر نظام با موفقیت راهبرد تغییر ماهیت نظام (گام‌های اول و دوم) فعال خواهد شد. البته سابقه تاریخی آمریکایی‌ها نشان می‌دهد مجریان داخلی و فعلی راهبردهای نفوذ حتماً در صورت جدی شدن راهبرد براندازی از طرف آمریکایی‌ها قربانی خواهند شد و صرفاً نقش کاتالیزور و ابزار دست را خواهند داشت. راهبرد آمریکایی‌ها یک راهبرد کلان شامل اجزاء داخلی و خارجی است (بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی، ۱۳۹۴).

نفوذ از منظر قرآن

وقتی از جریان‌های نفوذی یاد می‌شود، باید توجه داشت که این نفوذ گاهی در شخص و گاه در جامعه تحقق می‌یابد؛ همچنین در کسی یا چیزی که هدف و محل نفوذ است، ممکن است در شکل مادی و یا معنوی نفوذ انجام گیرد. به‌نظر می‌رسد بدترین حالت نفوذ، نفوذ معنوی است که از طریق جنگ نرم و بر اساس مدل‌های روان‌شناسی انجام می‌گیرد. نفوذ معنوی نیز به دو قسمت اساسی: ۱- نفوذ در عقل و ذهن؛ ۲- نفوذ در قلب و عاطفه (جواهردهی، ۱۳۹۴: ۷). کسی که از نظر عقلی محل نفوذ قرار می‌گیرد، افکار و اندیشه‌هایش متأثر از جریان نفوذ قرار می‌گیرد و مبانی عقلی و فلسفی جریان نفوذ را می‌پذیرد و بر اساس آن، اندیشه می‌کند. البته لزوماً پذیرش عقلی و

فکری به معنای پذیرش قلبی نیست؛ زیرا بر اساس آیه ۱۴ سوره نمل ممکن است شخصی به امری قطع و یقین داشته باشد، ولی در مقام عمل برخلاف آن عمل کند.

جریان‌های نفوذی از منظر قرآن کریم

جریان‌های نفوذ شامل گروه‌های چندی است که در آیات قرآن به آن اشاره شده است.

۱- منافقان: یکی از خطرناک‌ترین جریان‌های نفوذی در جامعه اسلامی، جریان منافقان و نفاق است که بدتر از کافران هستند؛ زیرا فتنه آنان بدتر از فتنه کافران است؛ چراکه این جریان نفوذی همه مظاهر اسلامی را با خود دارد و نمی‌توان به‌سادگی آن را از جریان اصلی بازشناخت (سوره محمد، آیه ۳۰).

۲- دشمنان: از دیگر جریان‌های نفوذی باید به جریان‌های کفر و شرک اشاره کرد. از آنجاکه شرایع آسمانی چون یهودی و مسیحی به‌عنوان اهل ذمه می‌توانند به‌عنوان شهروندان جامعه اسلامی و امت اسلام همانند منافقان درآیند، می‌توانند نقش نفوذی‌ها را در جامعه اسلامی ایفا کنند. در آیات قرآنی گزارش شده که چگونه اهل ذمه از یهود با آنکه در پیمانی که بسته بودند خود را شهروندان امت قرارداد داده بودند، اما به جامعه اسلامی خیانت می‌کردند و در جنگ احزاب اطلاعات شهر مدینه را به دشمنان داده و زمینه را برای شکست مسلمانان فراهم می‌آوردند و همچنین حضرت علی (علیه‌السلام) در نامه ۵۳ می‌فرماید: «هرگز پیشنهاد صلح دشمن را که خشنودی خدا در آن است، رد مکن که آسایش رزمندگان و آرامش فکری تو و امنیت کشور در صلح تأمین می‌گردد. لکن زنها! زنها! از دشمن خود پس از آشتی کردن، زیرا گاهی دشمن نزدیک می‌شود تا غافلگیر کند، پس دوراندیش باش و حُسن ظنّ خود را متهم کن» (نهج‌البلاغه، نامه ۵۳).

عوامل نفوذ از منظر قرآن

منافذ نفوذ در امت اسلامی دارای اشکال گوناگونی است. با توجه به اینکه انگیزه‌های اهداف نفوذ یعنی کسانی که به‌عنوان منافذ نفوذ دشمن قرار می‌گیرند، متفاوت است، اشکال نفوذ نیز متفاوت است. قرآن منافذ دشمن را در چند دسته از اشخاص و مراکز دسته‌بندی کرده است:

۱. جاسوسان: جاسوسان کسانی هستند که با نفوذ در جامعه اسلامی اطلاعات در حوزه‌های مهم نظامی، اقتصادی و سیاسی را در اختیار دشمن قرار می‌دهند. اینان در اصطلاح، با گردآوری پنهانی اطلاعات و اسرار نظامی، سیاسی، اقتصادی یا صنعتی، با عناوین غیرواقعی و پنهانی به نفع دشمنان عمل می‌کنند.

۲. سماعون: سماع به معنای شنوندگان گوش‌به‌زنگ، در همه‌جا نفوذ می‌کنند و با گوش دادن به

آنچه در میان افراد می‌گذرد، اطلاعات مهم را جمع‌آوری و در اختیار دشمن قرار می‌دهند.

۳. سست ایمان‌ها: سست ایمان‌ها ناخواسته در خدمت دشمن هستند؛ زیرا تحت تأثیر جاسوسان و سماعون و دیگر عوامل نفوذی دشمن، رفتار و عمل می‌کنند و ناخواسته اطلاعات می‌دهند و شایعات را دامن زده و در جامعه پخش می‌کنند (روزنامه کیهان، مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۱۷).

پیشینه پژوهش

با نگاه به تاریخ اسلام از بدو ظهور اسلام توجه به قدرت نرم در مقابل قدرت سخت و نیمه‌سخت، کانون توجه اولیای دین بوده است. به‌عنوان مثال اقدامات رسول اکرم در تأسیس نظام اسلامی و گسترش آن؛ توسعه سریع اسلام با کمترین ابزار نظامی در کشورهایی با فرهنگ و تمدن کهنی چون ایران، هند، مصر، سوریه و ...؛ مسلمان شدن ملت مغول پس از حمله به ایران، ورود فرهنگ اسلامی در دوره رنسانس به غرب و گسترش موج انقلاب اسلامی، همه نشانگر نفوذ این فرهنگ در میان ملت‌ها دارد.

عقیلی و مصطفوی (۱۳۹۲) در مطالعه‌ای با عنوان «ماهیت تهدید نرم؛ ابعاد و ویژگی‌ها» به بررسی ابعاد و ویژگی‌های تهدید نرم، منابع و سطوح مختلف آن پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که با بهره‌گیری از فرآیندهایی نظیر اشاعه فرهنگی و نفوذ اجتماعی و آموزش‌های تلویحی می‌توان اذهان مخاطبان را دستکاری و نگرش‌ها، ترجیحات، سبک زندگی و نظام باورهای آنان را به تدریج بی‌آنکه خود بدانند، دست‌خوش تغییر ساخت. پیداست که چنین تغییری در مردم کشورهای آماج، نه‌تنها موجب تحول فکری و ارتقای تراز خردمندی و گشودگی ذهنی و ارتقای منش و کاراکتر آنان نمی‌گردد، بلکه "آشفته‌گی و بحران هویت" آنان را نیز به‌همراه دارد و توانش و ظرفیت پدیدآیی و استمرار کنش‌های بحران‌زا را فراهم می‌سازد. به همین سبب، مداخله مؤثر و سریع در این پدیده مخرب و نامطلوب نوین برای همه کشورهای آماج ضروری می‌نماید.

احمدیان (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای با عنوان «نظریه نفوذ» به تبیین ماهیت و انواع نفوذ و رابطه آن‌ها با دستگاه چهار طیفی تهدید با بهره‌گیری از دیدگاه‌ها و بیانات رهبری پرداخته است. بر اساس این نظریه، متناظر با سه نوع تهدید سخت، نیمه‌سخت و نرم، سه نوع نفوذ سخت، نیمه‌سخت و نرم نیز متصور است و همچنین نفوذ مرکب در تناظر با تهدید مرکب، ترکیبی سیال و هوشمند از سه نفوذ سخت (با تمرکز بر افراد)، نیمه‌سخت (با تمرکز بر سیستم‌ها) و نرم (با تمرکز بر افکار و محاسبات عمدتاً خواص و مسئولان) در هریک از سه بعد سیاسی، فرهنگی و اقتصادی یک سیستم اجتماعی

است که به‌طور هم‌زمان اعمال می‌شود و متناسب با وضعیت، یکی از سه نوع نفوذ را شدت بیشتری می‌بخشد. از چهار نوع نفوذ، نفوذ سخت موردی (فردی) و عمدتاً تاکتیکی، نفوذ نیمه‌سخت جریانی، شبکه‌ای و عمدتاً راهبردی، نفوذ نرم جریانی، اجتماعی و عملیاتی و راهبردی و نفوذ مرکب ترکیب هر سه مورد می‌باشد؛ اما استعاره نفوذ نوین معرف نوع متفاوتی از نفوذ (نسبت به نفوذهای چهارگانه) نیست، بلکه بیانگر برکشیده شدن نفوذ از سطح یک تاکتیک به یک راهبرد جایگزین تهدید است و می‌خواهد هشدار دهد که اگرچه مقوله نفوذ موضوع جدیدی نیست و انواعی از آن چون نفوذ سخت (امنیتی) از دیرباز وجود داشته است، اما آنچه جدید است، جابجایی راهبرد نفوذ با راهبرد تهدید است؛ یعنی اگر نفوذ سخت (امنیتی) از قبل هم به‌عنوان یک تاکتیک و نفوذ نیمه‌سخت (سیستمی) و نرم به‌عنوان یک عملیات در دستور کار دشمن بوده است، اما امروز عملیات شکل‌دهی نفوذ نوین، راه مقرون‌به‌صرفه‌تری برای رفع نیازها از پرداختن به جنگ یا مداخلات بزرگ‌تر و گران‌تر است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش کاربردی است و با روش تحلیل گفتمانی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش بیش از ۲۰۰۰ صفحه از بیانات فرماندهی معظم کل قوا می‌باشد که به روش تمام‌شمار موردبررسی قرار گرفته است. ابزار اصلی جمع‌آوری داده‌ها در این تحقیق مطالعه کتابخانه‌ای بوده است و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌دست‌آمده از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. سپس نتایج حاصله میان ۱۵ نفر از خبرگان این حوزه ارائه و نتایج در خروجی گزارش ارایه گردید.

ابتدا کلیه فرمایشات مقام معظم رهبری به‌ویژه از ابتداء سال ۱۳۹۴ تا پایان شش‌ماهه اول سال ۱۳۹۶ بررسی گردید و جملاتی که واژه نفوذ در آن وجود داشت شناسایی گردید و در گام بعدی مفاهیم و کلمات کلیدی این جملات شناسایی و احصاء شد و سپس این جملات و مفاهیم مستخرجه از آن‌ها بر اساس موضوعاتی که به آن اشاره داشتند، طبقه‌بندی و در پاسخ به سؤالات تحقیق ارائه گردیدند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های پژوهش

پشتوانه مردمی، بالاترین سرمایه هر نظام و کشوری است و این مهم‌ترین چیزی است که دشمن تلاش دارد در قالب نفوذ در کنار سایر اهداف تعیین‌شده و در ابعاد مختلف آماج خود قرار دهد.

«دشمن‌شناسی»، «نفوذ دشمن»، «بیداری برابر دشمن» و «دشمن درونی و بیرونی» از جمله موضوعاتی است که رهبر معظم انقلاب از مدت‌ها پیش بر آن‌ها تأکید کرده و مردم و مسئولان نظام را نسبت به آن‌ها توجه داده‌اند؛ اما ایشان سال ۱۳۹۴ توجه ویژه‌ای به موضوع «نفوذ دشمن»، داشته و کلیدواژه‌ی «نفوذ» از پرتکرارترین کلید واژه‌های مورد استفاده‌ی رهبر معظم انقلاب در سال‌های اخیر بوده است؛ و ایشان ابعاد مختلف آن را برای مردم و مسئولان نظام شرح داده‌اند که در مطالب ارائه شده تا حدودی به آن پرداخته شده است، اما بر اساس اهداف و پرسش‌های طرح شده در این بخش تلاش می‌گردد به آن‌ها پاسخ دقیق داده شود.

تحلیل فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نفوذ دشمن، حاکی از آن است که امروز یکی از تهدیدهای بزرگ دشمن، نفوذ است و دشمن از راه‌های مختلف به دنبال آن است و برای تحقق آن برنامه‌های متنوع و متعددی دارد و نباید با ساده‌انگاری از کنار این مسئله گذشت. در جدول زیر (جدول شماره ۱) بخشی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نفوذ و ضرورت توجه به آن احصاء شده است.

جدول ۱. فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص نفوذ و ضرورت توجه به آن

تاریخ	متن
۱۳۹۶/۰۳/۲۲	دشمن تنها در خارج از کشور نیست؛ گاهی اوقات دشمن، داخل کشور هم نفوذ می‌کند.
۱۳۹۵/۰۳/۳۱	دشمنی که علی‌رغم همه‌ی توطئه‌ها نتوانسته به ملت ضربه وارد کند، حالا با تمام قوا به میدان آمده تا با «نفوذ» به مقصود خود برسد: «ما در جنگ نرمیم؛ در جنگ سیاسی هستیم، در جنگ فرهنگی هستیم، در جنگ امنیتی و نفوذی هستیم؛ فکرها و اراده‌ها دارند با هم می‌جنگند».
۱۳۹۴/۰۶/۲۵	امروز نفوذ دشمن یکی از تهدیدهای بزرگ است برای این کشور؛ دنبال نفوذند.
۱۳۹۴/۰۵/۲۶	نقشه‌ی این دشمن در این منطقه عمدتاً بر دوپایه استوار است؛ ایجاد اختلاف، دوّمی عبارت است از نفوذ.
۱۳۸۷/۰۱/۰۱	هدف اول قدرت‌های مستکبر پیدا کردن نفوذ در ایران است.
۱۳۷۸/۰۴/۲۱	بهوش باشید؛ که دشمن درصدد نفوذ است. هر پنجره‌ای پیدا کند، وارد خواهد شد؛ هوشیاری تان را بیشتر کنید.
۱۳۷۹/۰۶/۲۱	قدرتمندان و قلدران دنیا همه‌ی تلاششان برای توسعه‌ی نفوذ و منافع خودشان است.
۱۳۸۱/۰۵/۲۲	امام بزرگوار، انجمن‌های اسلامی را بارها از نفوذ دشمنان بر حذر می‌داشتند. این توصیه‌ی حکیمانه امروز نیز همچنان باقی است.
۱۳۸۱/۰۳/۱۴	حفظ استقلال کشور در همه‌ی زمینه‌ها و جلوگیری از نفوذ و رخنه‌ی دشمنان، جزو اصول

تاریخ	متن
	تغییرناپذیر انقلاب است.
۱۳۸۲/۰۷/۲۱	استکبار که به دست ملت ایران از این کشور بیرون رانده شد، می‌خواهد برگردد؛ هدف امریکا این است.
۱۳۸۹/۰۷/۱۷	فرق مختلف ضداسلامی، ضدعنویت، ضدحقیقت، در مقابل اسلام دست‌به‌دست هم دادند؛ موشکافی می‌کنند تا نقطه‌ضعف‌ها را پیدا کنند، از آن نقطه‌ضعف‌ها استفاده کنند؛ نقاط نفوذ را پیدا کنند، از آن نقاط نفوذ به ما ضربه بزنند.
۱۳۸۹/۱۲/۱۹	از نفوذها، از اغواهای شیطانی دشمنان، از دخالت‌های دشمنان هم نباید غفلت کرد.
۱۳۹۰/۰۵/۱۶	غفلت از روحیه‌ی جهادی و ایثار، غفلت از تهاجم فرهنگی دشمن، غفلت از در کمین بودن دشمن، غفلت از نفوذ دشمن در فضای رسانه‌ای کشور، بی‌مبالاتی نسبت به حفظ بیت‌المال؛ این‌ها گناهان ماست، این‌ها نقاط ضعف ماست.
۱۳۹۴/۰۵/۳۱	شیوه‌های برخورد با اسلام و دشمنی با اسلام هم متنوع [است]؛ انواع و اقسام. می‌نشینند فکر می‌کنند، راه پیدا می‌کنند برای نفوذ کردن، برای ضربه زدن.
۱۳۹۴/۰۷/۱۵	طبیعت جهان‌خواران تجاوز است، جلو آمدن است، تصرف است، پنجه انداختن است، طبیعت این‌ها است؛ اگر خاک‌ریز شما قابل نفوذ باشد، نفوذ می‌کند؛ باید جوری حرکت کنید که او احساس کند نمی‌تواند نفوذ کند.
۱۳۹۴/۰۶/۱۸	ملت بزرگ ایران این شیطان بزرگ را از کشور بیرون کرد؛ نباید بگذاریم دوباره برگردد؛ نباید بگذاریم از دررفت، از پنجره برگردد؛ نباید اجازه بدهیم نفوذ پیدا کند؛ دشمنی این‌ها تمام نمی‌شود.
۱۳۹۴/۰۵/۲۶	می‌خواهند در کشورهای اسلامی، یک نفوذی به وجود بیاورند که تا ده‌ها سال ادامه داشته باشد.
۱۳۷۹/۰۴/۲۹	مراقب سازمانتان باشید و نگذارید یک‌وقت دشمن در این سازمان نفوذ کند.

طبق فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، نفوذ باعث تضعیف کشور و تسلط سیاسی بر آن و از بین رفتن منافع کشور، غارت اموال، منابع و سرمایه‌های کشور و همچنین ایجاد نارضایتی و ناراحتی در بین مردم، ذلت، خواری و تحقیر و استحاله، خودبستگی، تضعیف و دگرگونی فرهنگی و در نهایت منجر به متوقف ساختن انقلاب و جلوگیری از سازندگی خواهد شد. در جدول زیر (جدول شماره ۲) بخشی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص پیامدهای نفوذ احصاء شده است.

جدول ۲. فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص پیامدهای نفوذ

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۹۶/۰۸/۰۳	تحقیر	وزگاری، ایران عزیز با گذشته‌ی تاریخی و درخشان خود و با استعدادهای بی‌پایان، زیر پای مستشاران آمریکایی و صهیونیستی و انگلیسی بود و به‌دست حاکمان وابسته و ضعیف و پست، تحقیر می‌شد.
۱۳۹۴/۰۶/۲۵	تغییر باورها و تضعیف فرهنگی	دشمن سعی می‌کند درزمینه‌ی فرهنگی، باورهای جامعه را دگرگون کند و آن باورهایی را که توانسته این جامعه را سرپا نگه دارد جابه‌جا کند.
۱۳۷۹/۰۸/۱۱	عقب‌ماندگی	موفقیت هر ملتی در پیشرفت‌های خود، نسبت معکوس بانفوذ بیگانگان و دشمنان در آن کشور دارد.
۱۳۹۲/۰۴/۳۰	تسلط سیاسی فرهنگی و غارت اموال و منابع	ضربه‌های سختی به ما زدند؛ هم نفوذ سیاسی پیدا کردند، هم نفوذ فرهنگی پیدا کردند، هم منابع ما را غارت کردند... آنچه شما از زبان سیاستمداران و دولتمردان وابسته‌ی به سیاست‌های غربی و دستگاه‌های استبدادی شنفتید درزمینه‌ی تحقیر ایران و ایرانی و اینکه «نمی‌توانیم» و چه و چه، این‌ها همه‌اش ناشی از همان سلطه‌ی فرهنگ غربی و سلطه‌ی سیاسی غرب بر کشور ما بوده. این‌ها جزو واقعیت‌ها است.
۱۳۹۱/۰۸/۱۰	متوقف ساختن انقلاب	اینک بزرگ‌ترین هدفشان پس از ناتوانی از مهار و سرکوب ملت‌ها، ... در جهت متوقف ساختن یا ارتجاع در انقلاب‌ها ... و ده‌ها ترفند دیگر است.
۱۳۷۴/۱۲/۰۱	جلوگیری از سازندگی	دشمن خیلی تلاش می‌کند که رخنه و نفوذ و تهاجم کند و ... نگذارد سازندگی انجام شود.
۱۳۸۹/۱۱/۱۵	استحاله	هدف ... این بود و هست که کاری کنند که اگر نظام اسلامی باقی می‌ماند، از عناصر ضعیف‌النفسی که می‌توان در آن‌ها نفوذ کرد، استفاده کنند و این‌ها را در مسائل کشور، درواقع طرف‌های اصلی خودشان قرار بدهند.

تحلیل فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص انواع نفوذ، حاکی از آن است که نفوذ در فرمایشات آن حضرت به نفوذ نرم (نفوذ فکری و فرهنگی)، نفوذ سخت (نظامی و امنیتی) و نفوذ نیمه‌سخت (نفوذ اقتصادی و سیاسی) قابل تقسیم‌بندی می‌باشد و همچنین هر یک از این نفوذها می‌تواند فردی یا جریانی باشد و در حال حاضر این نفوذها هم‌زمان و به‌صورت ترکیبی توسط دشمن در حال برنامه‌ریزی و اجراء می‌باشد. در جدول زیر (جدول شماره ۳) بخشی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص انواع نفوذ احصاء شده است.

جدول ۳. فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص انواع نفوذ

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۹۶/۲/۱۷	نفوذ نیمه سخت (نفوذ جریانی)	این را توجه داشته باشید، گزارش‌هایی که به من می‌رسد، نشان می‌دهد که یک جریانی - این را من «جریان» احساس می‌کنم - در کشور سعی می‌کند آموزش و پرورش را از چشم‌ها بیندازد.
۱۳۹۵/۹/۲۳	نفوذ نرم (نفوذ فرهنگی)	یکی از راه‌هایی که دشمنان در پیش می‌گیرند، نفوذ در جوانان و نوجوانان ما است.
۱۳۹۳/۱/۱	نفوذ نرم (فکرنگی)	تمرکز دشمنان بر روی فرهنگ بیشتر از همه‌جا است. ... مردم و مسئولان فرهنگی، باید مراقب رخنه‌ی فرهنگی باشند؛ رخنه‌های فرهنگی بسیار خطرناک است؛ باید حساس باشند، باید هشیار باشند.
۱۳۹۳/۱/۱	نفوذ نرم (فکری)	امروز و از روزهای اول انقلاب، دستگاه‌های تبلیغات، همه‌ی توان خود را گذاشته‌اند برای اینکه مردم را نسبت به پایه‌های این انقلاب بی‌اعتقاد کنند.
۱۳۸۵/۸/۱۷	نفوذ سخت (امنیتی)	مدت‌های مدیریتی تلاش کردند تا شاید بتوانند در دولت‌هایی که در نظام جمهوری اسلامی بارای مردم سرکار می‌آیند، نفوذ کنند؛ شاید بتوانند برخی از عناصر مؤثر در دولت‌ها را از خود کنند و بخرند و مقاصد و نیات خودشان را از آن راه تأمین کنند.
۱۳۷۲/۵/۱۲	سخت (نظامی) - نرم (فرهنگی)	امروز قدرت‌های جهانی، حتی بازور نظامی، می‌خواهند فرهنگ خودشان را منعکس و منتقل کنند. ... یعنی این طغیان نفوذ نامشروع فرهنگ بیگانه، به اینجاها هم می‌رسد؛ البته تحت نام‌های موجه مثل «حقوق بشر».
۱۳۷۴/۶/۲۰	نفوذ نیمه‌سخت (اقتصادی)	دشمن حتی با کسانی که خیلی هم دشمنی ندارد، در زمینه‌ی اقتصادی به صورتی عمل می‌کند که آن‌ها را به خودش وابسته کند.
۱۳۸۰/۸/۱۲	نفوذ نرم (فکری و سیاسی)	البته من خدا را شکر می‌کنم که مسئولان طراز اول کشور، عمیقاً معتقد به مبانی اسلامی‌اند. دشمن نتوانسته است نفوذ فکری و سیاسی خود را به‌جای حساس برساند.

بررسی فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص استراتژی‌های نفوذ، حاکی از تنوع و تعدد استراتژی‌های دشمن برای نفوذ در جمهوری اسلامی ایران دارد، به‌نحوی که این استراتژی‌ها را می‌توان در عناوین ذیل طبقه‌بندی نمود:

- استفاده‌ی از غفلت بعضی از دستگاه‌ها و آسیب‌پذیر کردن جوان‌ها؛
- تبلیغ، اغواگری و ایجاد خلل در باورهای انقلابی و دینی؛

- ایجاد اختلاف، تجزیه کشورها و پیشنهاد مدل‌های حکومتی وابسته؛
- ایجاد اختلافات قومی و مذهبی تا اختلاف شیعه و سنی و جنگ داخلی؛
- ایجاد فرقه‌های انحرافی و ایجاد واگرایی نسبت به عقاید اسلامی؛
- ترور، تحریم و حمایت از تروریسم؛
- ترویج فساد و بی‌بندوباری و سوق دادن جوانان به مواد مخدر و فساد؛
- فریب، تطمیع (پول و رشوه) و تخریب؛
- تقویت مالی و رسانه‌ای گروه‌های افراطی؛
- توطئه، فتنه، تفرقه، اغتشاش و هرج و مرج؛
- تهدید و عملیات روانی؛
- رخنه در اعتقادات و ایمان مردان و زنان مؤمن؛
- مذاکره، کارشکنی و مایوس و ناامید کردن مردم؛
- نفوذ در مسئولین بالا و نیمه‌بالای جمهوری اسلامی؛

در جدول زیر (جدول شماره ۴) بخشی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص راهبردهای نفوذ دشمن احصاء شده است.

جدول ۴: فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص راهبردهای نفوذ دشمن

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۹۶/۰۳/۳۰	تفرقه	نبايد اين فرصت به آنها داده شود ضمن آنکه بايد از ورود نيروهای آمريکايی به عراق به بهانه آموزش و مسائل ديگر جلوگیری کرد.
۱۳۹۵/۰۵/۳۱	ایجاد خلل در باورهای دینی	امروز بعد از ۳۷ سال، ۳۸ سال از پیروزی انقلاب، انگیزه‌ی دشمنان برای نفوذ در حصار فرهنگی از روز اول بیشتر است؛ .... : این شیوه‌های فضای مجازی و تبلیغات گوناگون و ماهواره و امثال اینها؛ [یعنی] انگیزه‌ها بیشتر شده. آماج این حرکت هم درست همان چیزی است که مایه و هسته‌ی اصلی ایجاد نظام اسلامی شد؛ یعنی ایمان دینی، آماج این است.
۱۳۹۵/۰۱/۰۱	تبلیغات	ابزارهای دشمنی این دشمن بظاهر مقتدر نامحدود نیست؛ چند ابزار اساسی دارد که اینها ابزارهای فعال او است: یکی تبلیغات است.

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۹۴/۰۲/۱۴	تحریک قومی و مذهبی	دشمن از روز اول روی منطقه‌ی کردنشین تکیه کرد؛ به دو جهت: یکی به خاطر قومیت، یکی به خاطر مذهب؛ امیدوار بودند که بتوانند از این نقطه نفوذ کنند.
۱۳۹۴/۰۳/۱۴	فریب، تطمیع تهدید	همه هم بدانند که هدف دشمنان ما با ریخت‌های مختلف و قیافه‌گیری‌های مختلفی که از خودشان نشان می‌دهند، تسلط بر کشور است.
۱۳۹۴/۰۶/۱۸	مذاکره	دنبال چیزی به نام مذاکره‌ی با ایران‌اند؛ [اما] مذاکره بهانه است، مذاکره وسیله برای نفوذ است، مذاکره وسیله برای تحمیل خواست‌ها است.
۱۳۹۴/۰۵/۲۶	تجزیه کشورها	... در منطقه هم آن‌ها می‌خواهند نفوذ ایجاد کنند؛ ... می‌خواهند کشورهای کوچک و تحت فرمان به وجود بیاورند؛ به حول قوه‌ی الهی این اتفاق نخواهد افتاد...
۱۳۹۴/۰۶/۲۵	ایجاد خلل در باورهای انقلابی و دینی	یکی از راه‌های ورود و نفوذ، ایجاد خلل در باورها است؛ باور انقلابی، باور دینی. در معرفت‌های انقلابی و دینی اختلال ایجاد می‌کنند؛ رخنه کردن در این‌ها است؛ و از همه‌ی طرق هم استفاده می‌کنند و آدم‌های گوناگونی هم دارند.
۱۳۸۶/۱۰/۱۳	توطئه و فتنه	در همین قضایایی که حدود هفده هجده سال پیش در چین اتفاق افتاد و جنجال فوق‌العاده‌ای شد، سفارت آمریکا محور و مرکز اداره‌ی آشوب‌ها و اغتشاش‌ها بود.
۱۳۶۹/۰۹/۰۷	عملیات روانی	هر چیزی که دیدید دشمن روی آن حساسیت نشان می‌دهد، شما هم روی آن حساس بشوید و بفهمید که دشمن از اینجا می‌خواهد رخنه کند.
۱۳۷۰/۰۵/۳۰	ترویج فساد و بی‌بندوباری	از توطئه‌های دشمن، توطئه‌ی فساد انگیزی است؛ نفوذ در نسل جوان، ایجاد فساد در میان سربازان واقعی اسلام، جوانان را به مسائل فساد برانگیز سرگرم و مشغول کردن.
۱۳۸۲/۰۶/۲۶	پول تبلیغات اغواگری	... نفوذ در ملت‌هاست؛ که این همان چیزی است که من چندی پیش گفتم استعمار فرانسه بالاتر از استعمار نو، یک نوع استعمار دیگر است. ایادی خودشان را به کشورها بفرستند و با پول و تبلیغات و اغواگری‌های گوناگون و رنگین نشان دادن و موجه نشان دادن چهره‌ی مستکبران ظالم عالم، بخشی از ملت‌ها را اغوا و تحریک کنند.

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۹۲/۰۲/۰۹	رشوه	آلوده شدن به صله و احسان صاحبان زر و زور و نمک‌گیر شدن در برابر طاغوت‌های شهوت و قدرت، خطرناک‌ترین عامل جدائی از مردم و از دست دادن اعتماد و صمیمیت آن‌ها است.
۱۳۹۰/۰۶/۲۶	پیشنهاد مدل‌های حکومتی	غرب می‌کوشد پس از سقوط ناگزیر مهره‌های وابسته، اصل سیستم و اهرم‌های اصلی قدرت را حفظ کند و سر دیگری را بر روی این بدن بگذارد و بدین وسیله سلطه‌ی خود را همچنان ادامه دهد... این سناریو می‌تواند پیشنهاد مدل‌های حکومتی و قانون اساسی هائی باشد که کشورهای اسلامی را بار دیگر در دام وابستگی فرهنگی و سیاسی و اقتصادی به غرب بیفکند و می‌تواند نفوذ میان انقلابیون و تقویت مالی و رسانه‌ای یک جریان نامطمئن و به حاشیه راندن جریان‌های اصیل در انقلاب باشد...
۱۳۹۰/۰۸/۱۴	تطمیع، تهدید و فریب	آن‌ها بیکار نمی‌مانند و با همه‌ی توان سیاسی و امنیتی و مالی، برای برقراری دوباره‌ی نفوذ و قدرت خود در این کشورها، به میدان می‌آیند. ابزار آنان، تطمیع و تهدید و فریب است.
۱۳۹۲/۰۲/۰۹	ایجاد فرقه‌های انحرافی	سعی می‌کنند این مرجعیت فکری را از پایگاه‌های دینی سلب کرده و قطب‌های جدیدی برای آن بتراشند؛ که به تجربه دریافته‌اند که با آنان می‌توان بر سر اصول و ارزش‌های ملی به‌راحتی معامله کرد!
۱۳۹۱/۰۸/۱۰	تهدید تطمیع ترور مأیوس کردن تفرقه	اینک بزرگ‌ترین هدفشان پس از ناتوانی از مهار و سرکوب ملت‌ها... تطمیع، تهدید و احتمالاً در آینده، ترور و یا تلاش برای خریدن برخی افراد و گروه‌ها در جهت متوقف ساختن یا ارتجاع در انقلاب‌ها و سرد کردن، مأیوس کردن یا درگیر کردن مردم با مسائل فرعی و با یکدیگر، دامن زدن به تضادهای قومی و قبیله‌ای یا مذهبی و یا حزبی، جعل شعارهای انحرافی در جهت تغییر ماهیت جنبش‌ها، کنترل مستقیم یا غیرمستقیم بر ذهن و زبان انقلابیون و کشاندن آنان به درون بازی‌های سیاسی و یا تفرقه‌اندازی میان آنان و از طریق آنان، میان گروه‌های مردمی، تلاش برای سازش پشت پرده با برخی خواص با وعده‌هایی دروغ همچون کمک مالی و... و ده‌ها ترفند دیگر است.
۱۳۸۲/۰۶/۲۶	تطمیع، تبلیغ و اغواگری	... راه دیگری را برای تسلط بر کشورها در پیش گرفته‌اند و آن، نفوذ در ملت‌هاست... ایادی خودشان را به کشورها بفرستند و با پول و تبلیغات و اغواگری‌های گوناگون و رنگین نشان دادن و موجه نشان

تاریخ	مفهوم	متن
		دادن چهره‌ی مستکبران ظالم عالم، بخشی از ملت‌ها را اغوا و تحریک کنند.
۱۳۸۸/۰۲/۲۳	سوق دادن جوان به مواد مخدر و فساد استفاده‌ی از غفلت بعضی از دستگاه‌ها و...	دشمن ما دستگاه عظیم استکبار است که ... در مقابل نظام اسلامی ایستاده است و البته از همه‌ی شیوه‌ها هم استفاده می‌کند. ... حالا از ایجاد واگرایی نسبت به عقاید اسلامی، سوق دادن جوان به مواد مخدر، به فساد، به استفاده‌ی از غفلت بعضی از دستگاه‌ها، جوان‌ها را آسیب‌پذیر کردن تا اختلافات مذهبی تا اختلاف شیعه و سنی، تا فلان گروهک؛ و اگر دستش برسد در متن مسئولین بالا و نیمه بالای جمهوری اسلامی هم نفوذ بکند.

عوامل موفقیت دشمن در اجرای پروژه نفوذ نیز بر مبنای تحلیل محتوای فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) عبارت‌اند از:

- عدم پابندی مردم و مسئولین به اسلام و منافع ملی؛
- سستی در انجام تکالیف و وظایف؛
- ناامیدی، سرخوردگی و دست از تلاش کشیدن؛
- کوچک شمردن دشمن؛
- غفلت از دشمن و اعتماد و اطمینان به او.

در جدول زیر (جدول شماره ۵) بخشی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص عوامل موفقیت پروژه نفوذ دشمن احصاء شده است.

جدول ۵. فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص عوامل موفقیت پروژه نفوذ دشمن

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۹۶/۰۷/۲۶	غفلت از دشمن	دشمن را بشناسید. یکی از خطراتی که هر ملتی را تهدید می‌کند، این است که دشمن خودش را نشناسد، دشمن خودش را دشمن نداند؛ یا دوست بداند یا بی‌طرف بداند؛ هم دشمن را بشناسید، هم روش‌های دشمنی‌اش را بشناسید؛ ... اگر غفلت کردیم، غارت خواهیم شد.

تاریخ	مفهوم	متن
۱۳۸۶/۰۲/۲۷	غفلت	از نام شهید و از افتخار به شهید هرگز غفلت نکنید. تبلیغات عنادآمیز دشمنان سعی کرده‌اند که ارزش‌های شهید را به تدریج کم کنند و در مواردی به ضدارزش تبدیل کنند! ... شما ببینید توطئه‌های دشمن تا کجا از لحاظ فرهنگی و سیاسی نفوذ می‌کند و چقدر من و شما باید هشیار باشیم که جلو این توطئه‌ها را بگیریم.
۱۳۸۶/۱۲/۲۲	عدم‌پابندی به اسلام و منافع ملی	نماینده‌ی صالح آن‌کسی است که پابندی او به اسلام باشد، پابندی او به عدالت باشد، پابندی او به منافع ملی باشد، مرز او با دشمن مرز مشخصی باشد. ... اگر خاک‌ریز شما در مقابل دشمن خاک‌ریز مستحکمی نباشد، او نفوذ می‌کند.
۱۳۸۶/۰۶/۳۱	سستی، ناامیدی و کوچک شمردن دشمن	جا دادن و راه دادن به نفوذی‌های دشمنان از این قبیل است، کوچک گرفتن و سست شدن در مأموریت همین‌جور است، ناامید شدن از رسیدن به هدف همین‌جور است، ندیده گرفتن دشمن و کوچک گرفتن دشمن و چشم بستن بر روی دشمن از جمله‌ی عوامل ضعف و شکست است؛ همه‌ی این‌ها بد است. این عوامل ضعف را باید از خودتان دور کنید.

طبق فرمایش‌های حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)؛ راه‌های مقابله با نفوذ دشمن نیز عبارتند از:

- ایمان به خدا و تمسک جستن به اسلام و تعهد به مبانی اسلام؛
- اتحاد، همدلی و حضور فعال در صحنه‌های مختلف و استحکام درونی و بیرونی (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی)؛
- عزت‌نفس، اقتدار و قدرت ملی، استقلال و استقلال‌طلبی؛
- عمل به قانون و وظیفه و پابندی به اقتصاد مقاومتی؛
- نرمی، مهربانی با همدیگر و سرسختی با دشمنان و ایستادگی و مقاومت در مقابل آنان؛
- بیداری، هشیاری، روشنگری و آمادگی روحی مقابله با حیل‌های دشمن؛
- توسعه فرهنگی، تقویت انقلاب و ارزش‌های آن (روحیه انقلابی، فرهنگ شهادت، جهاد، صبر و استقامت)؛
- سالم‌سازی فضای مجازی و حفظ امنیت فضای مجازی.

در جدول زیر (جدول شماره ۶) بخشی از فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص راه‌های مقابله با نفوذ دشمن احصاء شده است.

جدول ۶. فرمایشات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص راه‌های مقابله با نفوذ دشمن

تاریخ	مفهوم	فرمایشات
۱۳۹۶/۰۳/۲۸	مجاهدات در راه خدا	وقتی شما در راه خدا مجاهدت می‌کنید، چنین نیست که جانت را دودستی بدهی دست دشمن و بگویی بگش؛ نه آقا! شما هم ضربه می‌زنی به او. این مرزبان ما که در مرزها به شهادت می‌رسد، قبلش مبالغ زیادی ضربه به دشمن زده، مانع نفوذ دشمن شده، جلوی توطئه‌ی دشمن را گرفته، جلوی فساد دشمن را گرفته.
۱۳۹۶/۰۲/۰۷	داشتن اقتدار	اگر ما قوی باشیم، آن خارجی هیچ غلطی نمی‌تواند بکند، اما او از همین ضعف‌های ما است که دارد استفاده می‌کند، برنامه‌ریزی می‌کند، نقشه می‌کشد، نفوذ می‌کند.
۱۳۹۵/۰۵/۳۱	مقاومت فرهنگی	حصار فرهنگی، خاک‌ریز فرهنگی در کشور اگر سست باشد، همه چیز از دست خواهد رفت.
۱۳۹۶/۰۶/۲۶	احساس توانایی	آنچه در منطقه بسیار مهم است، همین است که ملت‌های منطقه و دولت‌های منطقه‌ی ما احساس توانایی کنند و این توانایی را که موهبت الهی است به‌کار بیندازند؛ آن وقت دشمن نفوذکننده، دشمن بددل، دشمن طمع‌ورز مجبور می‌شود عقب‌نشینی کند. اگر چنانچه ما کوتاه بیاییم، دشمن جلو می‌آید.
۱۳۹۴/۰۴/۰۲	اقتصاد مقاومتی	یکی از راه‌هایی که فعلاً پیدا کردند عبارت است از رخنه از راه اقتصاد... لکن ما باید با همه‌ی توان، با همه‌ی ظرفیت موضوع اقتصاد مقاومتی را در داخل دنبال کنیم.
۱۳۹۴/۰۶/۲۵	بیداری	اگر چنانچه ما بیدار باشیم، امید آن‌ها ناامید خواهد شد.
۱۳۹۴/۰۶/۲۵	تقویت انقلاب	باید آن‌چنان پایه‌های انقلاب و فکر انقلابی در اینجا مستحکم باشد که مُردن و زنده بودن این‌وآن و زید و عمرو، تأثیری در حرکت انقلابی این کشور نگذارد.
۱۳۹۴/۰۳/۱۴	اتحاد و همدلی	در داخل کشور، خواهران و برادران از اقوام مختلف، از مذاهب گوناگون، در کنار هم یک‌واحد تشکیل بدهند... نگذارند دشمن نفوذ کند.
۱۳۹۴/۰۳/۱۴	ایمان به خدا روحیه انقلابی	با عناصر مؤمن بیشتر مخالف‌اند، با سازمان‌ها و نهادهای انقلابی بیشتر مخالف‌اند، با عناصر حزب‌اللهی بیشتر مخالف‌اند؛ چون می‌دانند این‌ها سدهای محکم و مستحکم در مقابل نفوذ دشمنان هستند.

تاریخ	مفهوم	فرمایشات
۱۳۹۴/۱۰/۱۴	روشنگری	لزوم روشنگری نسبت به مسئله نفوذ دشمن در این زمینه [مسئله‌ی نفوذ] روشنگری لازم است؛ روشنگری بدون اتهام، بدون تهمت زدن، بدون مصداق معین کردن، اما روشنگری اذهان مردم؛ چیز لازمی است ...
۱۳۸۸/۰۲/۲۴	هوشیاری و آمادگی روحی	... این هوشیاری و آمادگی که من با شما مطرح می‌کنم، صرفاً آمادگی نظامی نیست؛ آمادگی روحی.
۱۳۹۴/۰۷/۱۵	اقتدار و حضور در صحنه	... خیلی از نقشه‌های این‌ها به خاطر اقتدار و حضور و ورود جمهوری اسلامی در آنجایی که باید وارد می‌شده، ناکام مانده، خنثی شده است.
۱۳۹۴/۰۷/۱۳	توسعه فرهنگ، شهادت، جهاد، صبر و استقامت	... لشکر فرهنگی دشمن و لشکر سیاسی دشمن با همه‌ی ابزارهایی که برایشان ممکن بوده، حمله کرده‌اند ... خوب، در مقابل این‌ها کارهایی دارد انجام می‌گیرد؛ ... یکی از قلم‌های مهم، همین است که این مفاهیم با ارزش مثل مفهوم جهاد، مفهوم شهادت، مفهوم شهید، مفهوم خانواده‌ی شهید، مفهوم صبر برای خدا، احتساب لله باید زنده بماند.
۱۳۹۴/۰۶/۱۴	سالم‌سازی فضای مجازی و حفظ امنیت فضای مجازی	اهتمام ویژه به سالم‌سازی و حفظ امنیت همه‌جانبه فضای مجازی کشور و نیز حفظ حریم خصوصی آحاد جامعه و مقابله مؤثر بانفوذ و دست‌اندازی بیگانگان در این عرصه.
۱۳۹۰/۰۵/۲۶	استحکام درونی و بیرونی (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی)	به هیچ قیمتی اجازه ندهیم این‌ها در اقتصاد ما، در فرهنگ ما، در سیاست ما، در سرنوشت و مقدرات ما دخالت کنند؛ این احتیاج دارد به این‌که استحکام درونی و داخلی پیدا کنیم. این استحکام درونی، یکی از پایه‌های مهمش اقتصاد است.
۱۳۹۰/۰۷/۲۳	تمسک جستن به اسلام	... جوان‌ها باید خودشان را آماده نگه‌دارند. بانفوذ دشمنان، با تأثیر فرهنگی دشمنان، با عوامل سست‌کننده‌ای که دشمن در جامعه تزریق می‌کند، شما جوان‌ها مقابله و مبارزه کنید. اسلام را به‌عنوان نجات‌بخش مادی و معنوی بدانید و بشناسید.
۱۳۹۲/۰۳/۱۴	عزت نفس	وقتی که عزت شامل حال یک انسان، یک فرد یا یک جامعه می‌شود، مثل یک حصار عمل می‌کند، مثل یک باروی مستحکم عمل می‌کند؛ نفوذ در او، محاصره‌ی او، نابود کردن او برای دشمنان دشوار می‌شود؛ انسان را از نفوذ و

فرمایشات	مفهوم	تاریخ
غلبه‌ی دشمن محفوظ نگه می‌دارد.		
استقلال به معنای قهر کردن با کشورها نیست، به معنای ایجاد کردن سلبی در مقابل نفوذ کشورها است که نتوانند منافع آن کشور را، منافع [آن] ملت را تحت‌الشعاع منافع خودشان قرار بدهند.	استقلال	۱۳۹۲/۱۱/۱۹
باید قوی بشوید. روحیه، امید، کار و تلاش، شناخت رخنه‌های اقتصادی، رخنه‌های فرهنگی، رخنه‌های امنیتی - این‌ها را بشناسید و این رخنه‌ها را ببندید - هم‌افزایی دستگاه‌های مسئول - به هم کمک کنند دستگاه‌ها - هم‌افزایی دستگاه‌های مسئول با مردم؛ این‌ها عناصر قوت است.	قدرت ملی	۱۳۹۳/۰۴/۱۶
در مقابل کسانی که با شما دشمنی می‌کنند و دشمن شما هستند «آشیداء» باشید؛ یعنی سخت باشید؛ مثل خاک‌ریز نرم نباشید که دشمن از هر جا خواست بتواند در شما نفوذ کند.	ایستادگی، سرسختی و مقاومت	۱۳۹۳/۱۰/۱۹
دولت اسلامی موظف است که جامعه را با فرهنگ بالاتر و معلومات عمیق‌تر و آگاهی‌های همگانی مجهز کند و بدین وسیله جلو نفوذ فرهنگ بیگانه را بگیرد.	توسعه فرهنگی	۱۳۶۵/۰۹/۱۴
... اگر همه اطراف قضیه که معتقد به مبانی اسلام و ارزش‌های انقلاب اسلامی و ارزش‌های اسلام‌اند، چنانچه معیارشان همین باشد که بخواهند رضای خدا را کسب کنند، هیچ‌کدام از این‌ها به انقلاب ضرر نخواهد زد؛ اما اگر این معیار و ملاک نبود؛ دنبال رضای خدا نبودیم، ... ده‌ها و صدها منفذ برای نفوذ دشمن به وجود خواهد آمد و خدای متعال هم ما را هدایت نخواهد کرد.	تعهد به مبانی اسلام و ارزش‌های انقلاب	۱۳۸۷/۰۳/۱۰
حفظ استقلال کشور در همه زمینه‌ها و جلوگیری از نفوذ و رخنه دشمنان، جزو اصول تغییرناپذیر انقلاب است. اصول و خطوط اصلی انقلاب قابل تغییر نیست. مظهر همه این‌ها قانون اساسی مرفقی ماست.	عمل به قانون	۱۳۸۱/۰۳/۱۴
آن ملتی که آمادگی خود را، حضور خود را، عزم راسخ خود را در همه‌ی میدان‌ها به نمایش می‌گذارد، دشمن را از نفوذ در خود و غلبه‌ی بر خود مأیوس می‌کند.	حضور فعال در صحنه‌ها	۱۳۸۶/۱۰/۱۵
... در همه حال باید در مقابل دشمن سرسخت بود. خاک‌ریزتان باید در مقابل دشمن نرم نباشد؛ دشمن نتواند نفوذ کند؛ نتواند تأثیر بگذارد؛ این در مقابل دشمن. نقطه‌ی مقابل: «رحماء بینهم»؛ با همدیگر مهربان باشیم، رحیم باشیم، نرم باشیم در مقابل هم.	سرسختی با دشمنان نرمی، مهربانی و رحیم با همدیگر	۱۳۸۶/۰۵/۳۱

با عنایت به موارد مطرح شده، در بیان کلی می‌توان نفوذ از دیدگاه حضرت امام خ‌امنه‌ای (مدظله‌العالی) را بدین صورت بیان نمود:

الف) ضرورت توجه به نفوذ دشمن

- امروز یکی از تهدیدهای بزرگ دشمن، نفوذ است و هدف اول قدرت‌های مستکبر پیدا کردن نفوذ در ایران است.
- بهوش باشید؛ که دشمن در صدد نفوذ است.
- حفظ استقلال کشور در همه‌ی زمینه‌ها و جلوگیری از نفوذ و رخنه‌ی دشمنان، جزو اصول تغییرناپذیر انقلاب است.

ب) انواع نفوذ

- نفوذ نرم (مثل نفوذ فرهنگی)؛
- نفوذ سخت (مثل خرابکاری)؛
- نفوذ نیمه‌سخت (مثل جریانی)؛
- نفوذ ترکیبی (به‌کارگیری هم‌زمان نفوذ نرم، سخت و نیمه‌سخت).

ج) استراتژی‌های نفوذ دشمن

- غفلت دستگاه‌های مسئول؛
- تبلیغ، اغواگری و ایجاد خلل در باورهای انقلابی و دینی؛
- ایجاد اختلاف بین مسئولین و آحاد مردم و و ناامید کردن مردم؛
- ترور و تحریم؛
- ترویج مواد مخدر، فساد و بی‌بندوباری؛
- تطمیع و تخریب؛
- توطئه و فتنه؛
- تهدید و عملیات روانی؛
- رخنه در اعتقادات و ایمان؛
- مذاکره؛
- نفوذ در متن مسئولین بالا و نیمه‌بالای جمهوری اسلامی ایران.

د) عوامل موفقیت دشمن در اجرای پروژه نفوذ

- عدم پایداری مردم و مسئولین به اسلام و منافع ملی؛
- سستی در انجام تکالیف و وظایف؛
- ناامیدی، سرخوردگی و دست از تلاش کشیدن؛
- کوچک شمردن دشمن؛
- غفلت از دشمن، اعتماد و اطمینان به دشمن.

ه) پیامدهای نفوذ

- از بین رفتن منافع کشور، غارت اموال، منابع و سرمایه‌ها؛
- ذلت، خواری، تحقیر و استحاله، خودباختگی، تضعیف و دگرگونی فرهنگی؛
- تضعیف کشور و تسلط سیاسی بر آن؛
- متوقف ساختن انقلاب و جلوگیری از سازندگی؛
- ایجاد نارضایتی و ناراحتی در بین مردم.

و) راه‌های مقابله با نفوذ دشمن

- ایمان به خدا؛
- اتحاد و همدلی؛
- استقلال طلبی؛
- اقتصاد مقاومتی؛
- مهربانی با همدیگر و سرسختی با دشمنان؛
- بیداری و هشیاری؛
- تقویت انقلاب و ارزش‌های آن؛
- سالم‌سازی فضای مجازی؛
- عمل به قانون و وظیفه.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با بررسی بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص موضوع نفوذ، بیشتر محتوای سخنان ایشان حاکی از آن است که با شکست بسیاری از پروژه‌های استکبار از ابتدای پیروزی از

انقلاب اسلامی ایران تاکنون با استفاده از ابزارهای سخت و نیمه‌سخت، پروژه نفوذ و استفاده از ابزارهای نرم، در جمهوری اسلامی در دستور کار دشمنان قرار گرفته است و ضرورت توجه به تهدیدات نرم در جامعه ایران و بالأخص مسئولین بیش‌ازپیش ضرورت و اهمیت پیدا نموده است. در نگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، انواع نفوذ شامل: نفوذ نرم (فکری و فرهنگی)، سخت (امنیتی و نظامی)، نیمه‌سخت (جریانی) و نفوذ ترکیبی (به‌کارگیری همزمان انواع نفوذ) می‌باشد. در نگاه ایشان نفوذ فکری و فرهنگی از ابعاد خطرناک‌تر و پیچیده‌تری نسبت به انواع دیگر نفوذ برخوردار است. در این بُعد از نفوذ می‌توان به تجربه فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و تلاش غرب برای تغییر باورهای فرهنگی و اعتقادی مردم افغانستان به‌طور مشخص نام برد. در هر دو کشور، شبکه‌سازی و ترویج فرهنگ مصرف‌گرا و هنجارهای آمریکایی مورد توجه قرار گرفته است.

در مورد جمهوری اسلامی ایران نیز گفتمان لیبرال دموکراسی با استفاده از سرمایه‌گذاری‌های مادی و رسانه‌ای کلان بر روی جریان شبه‌روشن‌فکری و استفاده از برخی کوتاهی‌ها و تساهل‌ها در میدان مدیران فرهنگی کشور، جنگ فرهنگی بسیار پیچیده‌ای را در فضای مطبوعات، روزنامه‌ها، فضای مجازی، محیط دانشگاه و هنر علیه باورهای ایرانی و اسلامی پس از پایان جنگ تحمیلی آغاز کردند.

نفوذ در بُعد اقتصادی در قامت تحریم‌های یک‌جانبه، چندجانبه و بین‌المللی ظاهر شده است، هر چند این نوع تهدیدات نرم نیز تأثیرات منفی زیادی بر کشور داشته و مانع پیشرفت و توسعه بسیاری در کشور گردیده است، اما با برنامه‌ریزی، مدیریت و تلاش و به‌کارگیری اصول اقتصاد مقاومتی، می‌توان این نوع تهدیدات را به فرصتی برای نگاه به داخل و استفاده از ظرفیت‌های بی‌بدیل داخلی تبدیل کرد.

در خصوص نفوذ سیاسی نیز باید گفت که این نوع از نفوذ بر مراکز تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز در بین نخبگان در جمهوری اسلامی ایران را هدف قرار داده است. شاید یکی از کارکردهای استفاده از ابزار نفوذ سیاسی، انتخابات باشد که بدون شک فقدان بصیرت و اتخاذ تصمیم‌های اساسی خود منجر به تبدیل شدن آن به تهدید خواهد شد.

اما چهارمین شکل از نفوذ در ساختارهای دفاعی و امنیتی کشور اتفاق می‌افتد. این کارکرد عمده‌تاً در لایه‌های پنهان و توسط سرویس‌های امنیتی کشورهای رقیب استفاده می‌شود.

در مجموع در بسیاری از موارد نفوذ فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و امنیتی به‌صورت مکمل و همراه

باهم و نه به‌صورتی مجزا در خصوص کشور هدف از سوی کشورهای متخاصم استفاده می‌شوند. اگرچه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نفوذ سیاسی و فرهنگی را بسیار خطرناک‌تر از نفوذ اقتصادی و امنیتی مطرح کردند ولی آثار تخریبی نفوذ اقتصادی و امنیتی را هم متذکر شدند.

بدیهی است استفاده از انواع تهدیدات از جمله انواع نفوذ و به‌ویژه در حوزه نفوذ فرهنگی و سیاسی از طریق مکانیزم‌های خاص میسر خواهند بود که لازمه هرگونه برنامه و اقدام بازدارنده، شناخت مکانیزم آن‌هاست. معظم له تأکید فرمودند که این نفوذ بر دو بخش عمده تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری متمرکز خواهد بود.

با این توضیح باید به دنبال دودسته عنصر مشخص برای نفوذ در دستگاه‌های تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری باشیم. یکی عنصر فردی و دیگری فکری.

در نفوذ فردی، دو حالت ممکن است مطرح شود. یا اینکه فرد مذکور هدایت‌شده از سوی دستگاه‌های مختلف دشمن است تا در مراکز تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی نفوذ نمایند و یا فرد مذکور تأثیر پذیرفته از اندیشه دشمن است و اندیشه دشمن را به‌عنوان راه‌حل و راهبرد در اختیار مؤسسات تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری قرار می‌دهد و یا توصیه می‌کنند. این دسته دوم از افراد عمدتاً از بین روشنفکران سیاسی، اجتماعی و چهره‌های لائیک و غرب‌زده قابل احصاء هستند و دسته‌بندی‌های سیاسی کشور نیز نشان می‌دهد این مجموعه غرب‌زده تلاش جدی برای کل حاکمیت جمهوری اسلامی را برنامه‌ریزی کرده‌اند.

بخش دیگری از مکانیزم تأثیرگذاری بخش اندیشه‌ای است که عمدتاً تحت عنوان دلسوزی برای حل مشکلات کشور یا نقشه راه خوشبختی و سعادت مردم مطرح می‌شود. این‌گونه اندیشه‌ها معمولاً دارای مؤلفه اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و امنیتی است و تلاش می‌کند تا تحت عنوان الگوهای توسعه و رفاه اجتماعی این مؤلفه‌ها را به‌عنوان اندیشه‌های قابل‌اعتنا به مراکز تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری منتقل یا توصیه نماید.

حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، عوامل موفقیت دشمن در اجرای پروژه نفوذ را عدم‌پایبندی مردم و مسئولین به اسلام و منافع ملی، سستی در انجام تکالیف و وظایف، ناامیدی، سرخوردگی و دست از تلاش کشیدن، کوچک شمردن و غفلت از دشمن و اعتماد و اطمینان به دشمن بیان نموده‌اند.

از دیدگاه آن حضرت؛ نفوذ دشمن منجر به از بین رفتن منافع کشور، غارت اموال، منابع و سرمایه‌ها، ذلت، خواری و تحقیر و استحاله، خودباختگی، دگرگونی فرهنگی، تضعیف کشور و

تسلط سیاسی بر آن، متوقف ساختن انقلاب و جلوگیری از سازندگی و ایجاد نارضایتی و ناراحتی در بین مردم خواهد بود.

ایشان راه‌های مقابله با نفوذ دشمن را ایمان به خدا و تمسک جستن به اسلام و تعهد به مبانی اسلام، تقویت انقلاب و ارزش‌های آن، توسعه فرهنگی و روحیه انقلابی و توسعه فرهنگ شهادت، جهاد، صبر و استقامت، اتحاد و همدلی و حضور فعال در صحنه‌های مختلف، استحکام درونی و بیرونی (اقتصادی، سیاسی، فرهنگی)، عزت نفس و استقلال‌طلبی، اقتدار و قدرت ملی، پابندی به اقتصاد مقاومتی، نرمی، مهربانی با همدیگر و سرسختی با دشمنان و ایستادگی و مقاومت در مقابل آنان، بیداری و هشیاری و روشنگری، سالم‌سازی فضای مجازی و حفظ امنیت فضای مجازی و عمل به قانون و وظیفه دانسته‌اند.

بدیهی است دستگاه‌های نظارتی و مردم باید نسبت به نفوذ، مکانیزم‌های اثرگذاری و نتایج آن بر کشور آگاه و هشیار شوند و دقت لازم به عمل آورند با ایمان به خدا جلوی انواع نفوذ دشمن را بگیرند.

منابع و مآخذ**الف) منابع فارسی**

- مجموعه بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، قابل دسترسی در سایت: www.khameni.ir
- اسماعیلی، علی محمد (۱۳۸۹). جنگ نرم در همین نزدیکی، چاپ اول، تهران: نشر ساقی.
- افضل‌ی، رسول؛ کیانی، وحید (۱۳۹۲). «بررسی و ارزیابی کیفی وضعیت روابط خارجی ایران در برنامه چهارم توسعه»، فصلنامه سیاست راهبردی کلان، سال یکم، شماره یکم، صفحات ۱۳۶ - ۱۰۵.
- الوانی، سیدمهدی (۱۳۸۶). مدیریت عمومی، چاپ سی‌ویکم، تهران: نشر نی.
- جواهردهی، علی (۱۳۹۴). جریان‌شناسی نفوذ و مصادیق آن از منظر قرآن، ویژه‌نامه روزنامه کیهان، مورخ ۱۳۸۹/۰۴/۳۱.
- دانشکده امام هادی (ع) (۱۳۸۸). امنیت نرم در جمهوری اسلامی ایران (مجموعه مقالات)، تهران: معاونت پژوهش دانشکده امام هادی (ع).
- رجبی‌ابهری، علی (۱۳۹۳). جنگ نرم و یکپارچگی اقتدار ملی، تهران: انتشارات ستوس.
- غریب‌زندی، داود (۱۳۸۷). «سیاست خارجی دولت دوم جورج بوش بر علیه ایران»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوازدهم، شماره اول.
- قدمی، کاوه و همکاران (۱۳۹۶). «کاربست هوش هیجانی بر توانمندسازی کارکنان نظامی در مقابله با تهدیدات نرم»، دوفصلنامه مطالعات قدرت نرم، سال هفتم، شماره ۱۷.
- کرمی، علی (۱۳۹۵). جریان‌شناسی نفوذ در صدر اسلام با تأکید بر دوران حکومت حضرت امام علی (ع)، تهران: مرکز مطالعات راهبردی تربیت اسلامی دانشگاه جامع امام حسین (ع).
- مؤمن‌زاده، رضا (۱۳۹۲). «بازدارندگی دفاعی جدید جمهوری اسلامی ایران»، پژوهشنامه دفاع مقدس، سال دوم، شماره هفت، صفحات ۱۷۹ - ۱۴۷.
- ونت، الکساندر (۱۳۸۵). نظریه اجتماعی سیاست بین‌الملل، ترجمه حمیرا مشیرزاده، چاپ اول، تهران: نشر وزارت امور خارجه.

ب) منابع انگلیسی

- David Patrick Houghton (2007). "Reinvigorating the Study of Foreign Policy Decision Making: Toward Constructivist Approach", Foreign Policy Analysis, Vol.3, NO.1; Pp. 24- 45.

- Jeffrey T Checkel (1998). "The constructivist turn in international relations theory" World Politics – Vol.50, No.2, pp. 324- 348.
- Price, Monroe (2012). Iran and the Soft War, International Journal of Communication 6, Feature 2397–2415.
- Zehfuss, Maja (2007). Constructivism in International Relations, (London: Cambridge Univ Pr.

